

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

38 Scripturas sacras sacrandus scire jubetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

C. XIII. *¶* Auctoritatis gentium, et eorum vanitas retrahitur, atque convincitur.

Item Augustinus contra Faustum Manicheum, lib. 13. cap. 11. a

SI quid veri de Deo Sibylla, vel Orpheus, aliique gentium vates, aut philolophi praxidixisse perhibentur, valet quidem aliquid ad paganorum vanitatem revincendam, non tamen ad istorum auctoritatem amplectendam. Quantum b enim distat de Christi adventu inter praxidicationem Angelorum, & confessionem demoniorum; tantum inter auctoritatem prophetarum, & auctoritatem sacrilegorum.

C. XIV. *¶* Ad intelligentiam sacrarum Scripturarum, secularium peritia necessaria ostenditur.

Item Clemens Papa I. epist. 3. ad suos discipulos.

Relatum est nobis, quod quidam in vestris partibus commorantes, adversantur facis & doctrinis: & prout eis videtur, non secundum traditionem patris, sed juxta sensum suum, docere videntur. Multas enim quidam, ut audivimus, vestrarum partium ingeniosi d homines, ex iis, que legunt, verisimilitudines capiunt. Et ideo diligenter observandum est, ut lex Dei cum legatur, non secundum propriam ingenii intelligentiam legatur, vel doceatur. Sunt enim multa verba in scripturis divinis, que possunt trahi ad eum sensum, quem sibi univuliquique sponte praxsumpsit; sed fieri non oportet. Non enim sensum e, que extrinsecus adulteretis, alienum, & extraneum dei: esse querere; aut quoquo modo ipsum scripturarum auctoritatem confirmare: sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam discere scripturarum, qui eam a majoribus secundum veritatem sibi traditam servavit, ut ipse possit ea, que recte suscepit, competenter asserere. Cum ex divinis scripturis integram quis, & firmam regulam veritatis susceperit, absurdum non erit, si aliquid etiam ex eruditione communi, ac liberalibus studiis, que forte in pueritia attingit, ad asseritionem veri dogmatis conferat: ita tamen, ut ubi vera didicerit, falsa & simulata declinet.

C. XV. *¶* Quare prohibetur Christianis poetica figmenta legere.

Item Isidorus in lib. 3. sententiarum de summo bono, cap. 13.

Ideo f prohibetur Christianis figmenta legere poetarum; quia per oblectamenta inanum fabularum, mentem excitant ad incentiva libidinum. Non enim solum thura offerendo, daemonibus immolatur, sed etiam eorum dicta libentius capiendo.

s pars. Ut itaque ex praxmissis appareat, imperitia g sacerdotibus semper esse debet adversa: quia cum per ignorantiam coacti h alibi ducantur prestare caperint, ambo in servitium cautius vide dicunt in Psalm. i [Obfcurantur oculi eorum, ne videant; & doctum eorum semper incurva.] Cum enim obfcurantur illi, qui praxcunt, ad servanda onera peccatorum facile sequentes inclinantur. Elaborandum est itaque sacerdotibus, ut ignorantiam a se quasi quandam pestem abiciant. Licet enim servus le, nesciens voluntatem dominus sui, & non faciens, dicitur vapulare paucis, non tamen hoc de omnibus generaliter intelligitur. At enim Apostolus l. [Qui ignorat, ignorabitur.] Quod de eo intelligendum est, qui nescit intelligere, ut bene ageret.

C. XVI. *¶* Unde Augustinus ait in libro Quast. veteris, ac novi Testamenti, quast. 67.

a Sed ubi falsitas, b ibid. 7. c al. sanis. d secundum ingenium hominum. orig. e al. sensum extrinsecus alienum. f Ita p. 4. c. 167. l. canonic. lib. 2. cap. 137. g ex Greg. in l. pastor. c. 1. h Matth. 5. i Psalm. 1. k Luc. 12. l. Cor. 14.

Non omnis ignorans immunis est a poena. Ille enim ignorans potest excusari a poena, qui a quo disceret non invenit. Illis autem hoc ignosci petit, qui habentes a quo discerent, operam non dederunt. Hujusmodi non licet ignorare: accipiant ergo veniam, si convertantur.

¶ Caput hoc in plerisque vetustis Gratiani exemplaribus conjunctum est superiori. Est autem responsio ad questionem, quare praxmissis b. Augustinus hu verbis: Quid est, quod in carne positus Salvator a ait: Pater ignosce illis, non enim sciunt, quid est, quod ignoscitur? maxime cum dicat b Rex Abimelech ad Deum: Numquid gentem ignorantem perdes? Non omnis ignorans immunis est, &c. In extremo autem addita sunt nomina ex ipse beato Augustino, quo sententia sit integris.

DISTINCTIO XXXVIII.

Cum itaque voluntaria ignorantia omnibus nociva sit, sacerdotibus est periculosa.

C. I. *¶* Sacerdotibus maxime ignorantia vitanda est.

Unde in concilio Tolet. iiii. cap. 24. legitur.

Ignorantia e mater cunctorum errorum, maxime in sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas scripturas frequenter admonet Paulus Apostolus, dicens ad Timotheum d. [Attende lectioni, exhortationi, & doctrinae;] & e [semper permans in hu.] Sciant igitur sacerdotes scripturas sanctas, & canones f, ut omne opus eorum in praxdicatione, & doctrina consistat: atque adhiereant cunctos tam fidei scientia, quam operum disciplina.

C. II. *¶* Officium libellum ab Episcopo accipiant presbyteri, eum ordinantur.

Item ex eodem Toletan. iiii. cap. 25.

Quando g presbyteri in parochiis ordinantur, libellum officiale a suo sacerdote accipiant, ut ad ecclesias sibi deputatas instructi succedant; ne per ignorantiam etiam in ipsis divinis sacramentis offendant. Cum vero ad Litanias, vel ad concilium venerint, rationem Episcopo suo reddant, qualiter susceperunt officium celebrent, vel baptizent.

C. III. *¶* Infirmita sacerdotum nec excusatione digna est, nec venia.

Item Leo Episcopus ad clerum, & plebem Constantinopolitano urbi, epist. 22.

Si h in laicis vix tolerabilis videtur infirmita, quanto magis in iis, qui praxfunt, nec excusatione digna est, nec venia?

C. IV. *¶* Canones non licet sacerdotibus ignorare.

Item Celestinus universis Episcopis per Apuliam & Calabriam constituit, epist. 3.

Nulli i sacerdotum liceat canones & ignorare, nec quicquam facere, quod patrum possit regulis obviare. Quae enim a nobis res dignae l servabitur, si decretalium norma constitutorum pro aliquorum libitu, licentia populis permisa, frangatur?

C. V. *¶* Quae sint sacerdotibus necessaria ad discendum.

a Luc. 23. b Gen. 20. c Burch. l. 1. cap. 100. l. 100 part. 3. cap. 202. Ansel. 7. c. 44. d 1. Timoth. 4. e Ibidem infirmita. f Concil. Arch. 4. c. 1. g Burch. lib. 2. cap. 37. Ansel. l. 7. c. 113. l. 100 part. 3. cap. 23. h Ansel. lib. 7. cap. 119. Polye. lib. 4. tit. 4. Burch. lib. 3. cap. 100. l. 100 part. 6. cap. 231. i Anselmus lib. 7. cap. 108. Polye. l. 4. tit. 4. k al. suos canones. l al. digna.

Item ex dictis Augustini.

Quæ a ipsis sacerdotibus necessaria sunt ad discendum, id est, liber sacramentorum, lectionarius, antiphonarius, baptisterium, computus, canon penitentialis, psalterium, homiliae, per circulum anni Dominicis diebus, & singulis festiuitatibus apta. Ex quibus omnibus si unum defuerit, sacerdotis nomen vix in eo constabit: quia valde periculosa sunt evangelicæ minæ, quibus dicitur b, [Si taurus caeco duatum preset, ambo in foveam cadunt.]

Ceteri etiam Collores Augustinum citant. Ferò autem omnia hæc habentur in penitentiali Bedæ, & in libro de officio ecclesiasticis, & alibi.

C. VI. ¶ Quæ oportet scribere, quæ Episcopus est ordinandus.

Item ex VII. Synodo, cap. 2.

Omnes c. psallentes repromittimus Deo, [In d. iustificationibus tuis meditor, non obliuiscar sermones tuos.] Quod omnes quidem Christianos observare saluberrimum est; sed præcipue hos, qui hierarchicam consecuti dignitatem. Vnde definimus omnem, qui ad episcopatus provehendus est gradum, modis omnibus psalterium nosse; ut ex hoc & omnis clerus, qui sub ipso fuerit, ita moneatur, & imbuatur. Inquiratur autem diligenter à metropolitano, si in promptu habeat legere seruatilibus, & non transitorie, tam sacros canones, & sanctum Evangelium, quam divini Apostoli librum, & omnem divinam scripturam; atque secundum mandata Dei conversari; & docere populum sibi commissum. Substantia enim summi sacerdotis nostri sunt eloquia divinitus tradita; id est, vera divinarum scripturarum disciplina, quemadmodum magnus perhibet Dionysius e. Quod si dilceperit, & ita libenter facere, & docere minime sponderit, nullatenus consecratur. Ait enim prophete f Deus; [Tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.]

C. VII. ¶ De eodem.

Item ex concilio Carthaginensi III. c. 3.

Placuit, ut ordinandis Episcopis, vel clericis prius ab ordinatoribus suis decreta conciliorum auribus eorum inculcentur; ne se aliquid contra statuta concilii fecisse peniteat g.

C. VIII. ¶ Sacra scripturae inhærentes non obscurantur iniquitate mundana.

Item Zepherinus Papa epist. 1. ad Episcopos Siciliae.

Sicut stellæ cæli non extinguitur nox; sic membra fidelium, firmamento inhærentes sanctæ Scripturæ, non obscurant mundana iniquitas.

C. IX. ¶ Ignorantia scripturarum, est ignorantia Christi.

Item Hieronymus ad Eustochium in proæmio Comment. in Isaiam.

Si iuxta h. Apostolum Paulum, Christus Dei virtus est, Dei que sapientia, & qui nescit scripturas, nescit Dei virtutem, ejusque sapientiam; ignorantia scripturarum, ignorantia Christi est.

C. X. ¶ A Domino sciuntur, vel ignorantur, qui ea quæ Dei sunt, sciunt, vel ignorant.

Item Gregorius in pastoralis, par. 1. cap. 1.

Qui, quæ Dei sunt, sciunt, à Domino sapiuntur; & qui ea quæ Dei sunt nesciunt, à Deo nesciuntur, Paulo i. attestante, qui ait, [Si quis ignorat, ignorat.]

a. Evre. l. 2. cap. 2. & l. 19. c. 8. Anselm. l. 7. c. 109. Polyc. l. 4. tit. 31. Ivo p. 6. c. 22. Pannor. l. 3. c. 24. b. Matth. 15. c. Mutatus est periodi ductus. Ivo p. 1. cap. 372. d. Psal. 118. e. Cap. 1. Eccl. Hierarchia. f. Ose 4. g. al. penitent. al. asserant. h. 1. Cor. 1. i. 1. Cor. 14.

[Ibidem.] Idem a. Quicumque stultus est in culpa, erit sapiens in poena.

¶ Dei sunt] In loco indicatis legitur: Qui ea, quæ sunt Domini nesciunt; à Domino nesciuntur, Paulo attestante, &c.

C. XI. ¶ Non qui aliquid nescit, sed qui putat se scire, quod nescit, errare proliant.

Item Augustinus, in Enchiridio ad Laurentium, cap. 17.

¶ Vaniis b. errare e. quanta possumus cura, cavendum sit, non solum in majoribus, verumetiam in minoribus rebus, nec nisi rerum ignorantia possit errari, non tamen est consequens, ut continuo erret, quisquis aliquid nescit; sed quisquis se existimat scire, quod nescit. Pro vero quippe approbat falsum, quod est erroris proprium. Verutamen in qua re quisque erret, inter est plurimum. Nam in una eademque re, & nescienti sciens, & erranti non errans, recta ratione præponitur. In diversis autem rebus, id est, cum iste scit alia; ille alia; & iste utiliora, ille minus utilia: vel etiam noxia; quis non in eis, quæ ille scit, ei præferat nescientem? sunt enim quædam, quæ nescire, quam scire sit melius.

¶ 3. pars. Sed licet per ignorantiam Grammatica artu aliquod vitiosum præferat Episcopi, vel presbyteri, non tamen ideo à scholasticis sunt despicendi: quia morosus vitia magis, quam verbum sunt præcedenda.

C. XII. ¶ Non contemnant scholasticam ecclesiasticam simplicitatem.

Vnde Augustinus in libro de Catechizandis rudibus, cap. 9.

¶ Sedulo d. monendi sunt scholastici i, ut humilitate induiti Christiana, discant non contemnere, quos cognoverint morum vitia, quam verborum amplius devitate, & cordi casto linguam exercitatum nec conferre audeant, quametiam præferre consueverant. & f. His etiam maxime utile est, nosse ita esse præponendas verbis sententias, ut præponitur animus corpori. Ex quo fit, ut ita malle debeant veriores, quam disertiores auctere sermones, sicut malle debent prudentiores, quam formosiores habere amicos. Novem etiam non esse vocem ad aures Dei, nisi animi affectum. Ita enim non iridebunt, si aliquos antistes, & ministros ecclesiæ fortè animadvertent, vel cum barbarissimis, & solæcis Deum invocare, vel eadem verba, quæ pronunciant, non intelligere, perturbateque distinguere, non quia ista minime corrigenda sunt; ut populus ad id, quod planè intelligit, dicat, Amen: sed quia e. piè toleranda sunt ab eis, qui didicerunt, ut sono in foro, sic voto in ecclesiâ benedici. Itaque forensis illa, nonnunquam fortè bona dictio, nunquam tamen benedictio dici potest.

¶ Scholastici] Vox ista abest ab originali. Sed in ea hæc præcedunt: Sunt item quidam de scholis usitatissimis grammaticorum, oratorumque venientes; quos neque inter idiotas numerare audeas; neque inter illos doctissimos, quorum mens magnarum rerum est exercitata questionibus. Hi ergo, qui loquendi arte ceteris hominibus excellere videntur, cum veniunt, ut Christiani fiant; hoc amplius, quam illis iheretatis impartire debemus, quod sedulo admonendi sunt, ut humilitate, &c.

C. XIII. ¶ De eodem.

Item Gregorius ad Leandrum Episcopum Hispaniarum, in presert. Moral. ad fin.

¶ Indignum vehementer existimo, ut verba celestis orbiculi restringam sub regulis Donati.

¶ Hoc, & dissequentia capita absumt a. multu antiquis exemplaribus, neque glossam habent.

a. Lib. Moralium 15. cap. 23. mutato verborum ordine. b. Sentent. l. 3. dist. 36. callud. c. al. error. q. p. c. cavendus. orig. d. Ivo p. 6. c. 313. e. tamen. orig.

C. XIII. PALEA.

Item Augustinus de vera religione, cap. 49. & cap. 50.

Locutio divinarum scripturarum secundum cujusque linguae proprietatem accipienda est. Habet enim omnis lingua, sua quaedam propria genera locutionum, quae cum in aliam linguam transferuntur, videntur absurda.

C. XV. PALEA.

Item Hieronymus ad Pammachium, epist. 52. cuius intuitum est: Christiani interdum pudori est.

Ecclasiastica interpretatio, etiam si habet eloquii venustatem, dissimulare eam debet, & fugere a, ut non otiosis philosophorum scholis, paucisque discipulis, sed universis loquatur hominum generi.

C. XVI. *Propter opprobrium senectutis, a parvulis, & minimis non erubescat discere episcopus.*

Item Clemens Papa, epist. 5.

Nullus episcopus b propter opprobrium senectutis, vel nobilitatem generis a parvulis, vel minimis eruditus, si quid forte est utilitatis, aut salutis, inquirere negligat. Qui enim rebelleter vivit, & discere atque agere bona recusat, magis diaboli, quam Christi membrum esse offenditur: & potius infidelis, quam fidelis monstratur.

DISTINCTIO XXXIX.

Ecce plenarie monstratum est, quod sacerdotes, oportet literarum tam sacrarum, quam secularium esse peritos. Nunc quaeritur, an secularium negotiorum oporteat eos habere peritiam. Hanc praealti esse necessariam multis rationibus probatur. Debent namque praelati subditi non solum spiritualia, sed etiam carnalia subsidia ministrare, exemplo Christi, qui turbas sequentes non solum verbo docebat, sed etiam virtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vi autem praelati haec omnia plene possint perficere, secularium negotiorum oportet eos habere solertiam: ut eorum cautela & ecclesiae serventur indemnes, & cuique necessaria pro suo modo ministrantur. Unde quidam in episcopi electionibus, a Beato Gregorio pro sua simplicitate repellitur, ne ejus occasione res ecclesiae dilapidarentur.

C. I. *Secularium negotiorum imperitis non sunt in episcopos ordinandi. Sic enim scribit Gregorius clero & nobilibus Neapoli, lib. 6. epist. 40.*

Petrus d' diaconus, quem a vobis electum asseritis, omnino (ut dicitur) simplex est: & nostis, quia talis hoc tempore in regiminis debet arce constitui, qui non solum de salute animarum, verum etiam de extrinseca subditorum utilitate, & cautela sciat esse sollicitus.

DISTINCTIO XL.

Oportet e quoque episcopum esse ornatum, & hospitalitatem. Ornamenta episcopalia, virtutes debent intelligi, quae a Domino ei repraesentantur, cum dicitur, [Sacerdotes s. ejus induam salutari.] Unde in veteri testamentum variis vestibus ex praecepto Domini sacerdotes ornati leguntur: quia multimodis virtutibus debet splendere veritas pontificis, ut gratias conferat decorum, quem ab eo non accepit. Non enim licet, sed vita, & mores sanctorum faciunt sacerdotem. Unde ex suscepro officio non licentiam peccandi, sed necessitatem bene vivendi se noverim affectores.

a. al. non fugere. b. abest ab originali. c. al. minus. d. Anst. lib. 6. cap. 13. Polyg. lib. 2. tit. 1. e. 1. tom. 3. f. P. sal. 172. g. Exod. 28.

C. I. *Officium sacerdotii non confertur, sed adimuntur peccandi licentiam.*

Unde Symmachus Papa ait.

Non a nos beatus Petrus, sicut dicitis, a Domino cum sedis privilegiis, vel successores ejus, peccandi judicamus licentiam suscepisse. Ille perennem meritorum aeternam cum hereditate innocentiae misit ad posterum. Quod illi concessum est pro actum luce, ad illos pertinet, quos par conversationis splendor illuminat. Quis enim sanctum dubitet esse, quem apex tantae dignitatis attollit? In quo si desunt bona acquisita per meritum, sufficient, quae loci decessore praestantur. Aurem claros ad haec fastigia erigit: aut qui eriguntur, illustrat.

Caput hoc, quod citatur ex Symmacho, est in libro quem pro Symmacho Eusebius diaconus scripsit: prae, Symmacho nomine citatur, quod eum librum Symmachus, & universa quanta Synodus pro causa Symmachii habita sic approbavit: ut parum ei eum Synodus, & Apostolicum decretum auctoritatem tribuerunt.

C. II. *Fili sanctorum sunt, qui exercent opera eorum.*

Item Hieronymus ad Heliodorum, epist. 1.

Non b est facile stare loco Pauli, & tenere gradum Petri, iam cum Christo regnantium: quia hinc i dicitur, non sanctorum filii sunt, qui tenent loca sanctorum, sed qui exercent opera eorum.

Quia hinc] Haec usque ad finem non sunt inventa apud B. Hieronymum, ex quo tamen, aut ex ejus dictis, citant ceteri collectores.

C. III. *Morum nobilitas, non loci, vel generis sacerdotum notificet.*

Item Gregorius.

Nos c qui praesumus, non ex locorum, vel generis dignitate, sed morum nobilitate innoscere debemus: necurbium claritate, sed fidei puritate.

C. IIII. *Non loca, vel ordines, sed merita nos disjungunt.*

Item Gregorius ad Anastasium presbyterum, lib. 6. epist. 29. vel c. 103.

Non d loca vel ordines creatori nostro proximos faciunt: sed ei nos merita bona jungunt, aut mala disjungunt.

C. V. *Magnitudo peccati, vel dignitatis quemque fortiter deprecet.*

Item Ioannes Chrysostomus, [id est, auctor operum imperfecti in Mattheo, bo-milia 40. ad c. 21.]

Homo Christianus fortiter cadit in peccato propter duas causas, aut propter magnitudinem peccati, aut propter altitudinem dignitatis.

C. VI. *Damatur Apostolicus, qui sua, & fraternae salutis est negligens.*

Item ex dictis e Bonifacii i martyris.

Si f Papa lux, & frater nax salutis negligens; deprehenditur inutilis, & remissus in operibus suis, & insuper a bono taciturnus, quod magis officit sibi, & omnibus, nihilominus innumerabiles populos catervatum secum ducit, primo mancipio gehennae, cum ipso plagis multis in aeternum vapulaturus. g. Hujus culpas istae redarguere praesumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus, a nemine est iudicandus, nisi deprehendatur a fide devius: pro cuius perpetuo statu universalitas fidelium tantò instantius orat, quanto suam salutem post Deum ex illius incolumitate animadvertit propensius pendere.

a Polyg. l. 3. tit. 7. b Infra 2. q. 7. c. non omnes. Polyg. lib. 3. tit. 8. Burch. l. 1. c. 207. l. 10 p. 1. c. 321. c Burch. l. 1. c. 208. l. 10 p. 5. cap. 322. Polyg. l. 3. tit. 7. d Polyg. ibid. e al. gestu. f l. 10 p. 1. c. 23. g. al. vapulaturus.

